

The Holy See

EPISTULA IOANNIS PAULI PP. II

EM.MO P. D. FRANCISCO S.R.E. PRESBYTERO CARDINALI TOMÁŠEK,

ARCHIEPISCOPO PRAGENSI, ET REV.MIS CECOSLOVACHIAE

EPISCOPIS: DE SACERDOTALI INSTITUTIONE CTIHODNÉMU BRATROVI FRANTIŠKU KARDINÁLU

TOMÁŠKOVI PRAŽSKÉMU ARCIBISKUPOVI. *Ctihodný a milovaný bratře,* v roce, kdy Církev slaví osmisté výročí narození serafinského Otce Františka z Assisi, je vhodné si také připomenout, že 2. března uplyne sedm set let od blažené smrti blahoslavené Anežky České, která spolu se svatou Klárou věrně kráčela v jeho stopách, když opustila dům, bratry, sestry, matku i otce pro lásku ke Kristu a aby vydávala svědectví Jeho evangeliu (Srv. *Mk 10, 29*). Žila a zemřela v Praze, pověst jejích ctností se však už za jejího života šířila celou Evropou. Proto se i já chci připojit, jak to činili už moji předchůdci a zvláště její současník Řehoř IX., k oslavě této blahoslavené, kterou právem po staletí Pražané a český lid vzývají jako svou přímluvkyni u Boha, a která je současně také jednou z nejušlechtlejších postav Vašeho národa. Život blahoslavené Anežky byl neobvyklý tak jako celá její osobnost. Byla dcerou českého krále Přemysla Otakara I., narodila se na zlomu prvního desetiletí třináctého století a byla spřízněna s předními královskými a knížecími rodinami střední Evropy a Dánska. Po otci byla ze slavného rodu českých světců Ludmily a Václava, její pratetou byla svatá Hedvika Slezká, její sestřenicí svatá Alžběta Durynská a její neteří svatá Markéta Uherská. Anežka se netěšila dlouho teplu rodinného života. Už jako tříletá byla spolu se starší sestrou Annou poslána do kláštera cisterciáček v Trebnici u Vratislavi, v němž tehdy žila i svatá Hedvika. Ta útlému děvčátku vštěpovala základní pravdy víry, ta ji učila i první modlitby a uváděla ji do křesťanského života. Příklad tety se hluboce vepsal do srdce Anežčina a provázel ji potom celým životem. V šesti letech byla svěřena premonstráckým doksanskému klášteru, kde se naučila číst a psát. Už tam byla tak zaujata modlitbou, že jí dávala přednost před dětskými hrami svých společnic. Zasnoubení s Jindřichem, sicilským a německým králem, synem císaře Fridricha II., vytrhlo osmiletou Anežku ze zátiší kláštera a uvedlo ji do světského prostředí vídeňského dvora, kde jako budoucí císařovna měla nabýt patřičného vychování. Ale Anežka se tam necítila dobře. Udělovala hojně almužny a mnohými posty umrtvovala své tělo. Už tehdy se zcela oddala Matce Boží a po jejím příkladu toužila zachovat své panenství neporušené. Po zrušení zasnubení byla česká princezna ještě předmětem polických záměrů, které se na ni soustředily na pražském královském dvoře. I sám císař Fridrich II. si jí přál mít za manželku, ale na její vlastní prosbu dokonce papež Řehoř IX. zasáhl u jejího bratra, aby sňatku zabránil. Zpráva o odmítnutí této nabídky zdůvodněná slovy Apoštola, aby »ti, kdo mají co dělat s tímto světem v něm neutkvějí, neboť věci tohoto viditelného světa pomíjejí« (*1 Kor 7, 31*), vzbudila v celé Evropě veliký obdiv. Anežka si však z celého srdce přála pinit slova evangelia důsledně a být starostlivá o věci Páně, aby byla svatá na těle i na duši (Srv. *1 Kor 7, 34*). Dobře věděla, že kdo se dá přemoci láskou k po-zemským statkům, nemůže se radovat v Bohu (Srv. Sv. Řehoř Veliký, *Moralia in lob, XVIII, ix, 16: CCL 143, str. 896*). Když se od českých šlechticů kteří se vrátili z Itálie, dozvěděla o svatém Františkovi z Assisi a o novém řádu svaté Kláry, zatoužila i ona následovat v úpiné chudobě chudého Krista. Proto se

zbavila všech svých šperků a ozdob i rouch a výnos rozdala chudým pamětliva toho, že dobré skutky, i ty, jež pocházejí z pomíjivých statků, nepomíjejí. Příklad svaté Hedviky a svaté Alžběty Durynské. » utěšitelky chudých«, ji přivedl k založení hospice v Praze, a při něm bratrstva křížovníků s červenou hvězdou, kteří se později stali řeholními kanovníky (srv. *Annuario Pontificio* 1981, str. 1207), aby ošetřovali nemocné. Anežka sama vstoupila do kláštera klarisek, který předtím zbudovala v Praze na břehu Vltavy v místech, jimž se až dodnes říká Na Františku, a spolu s pěti dívkami z předních šlechtických rodin »jako holubice uletěla z potopy ničemného světa do archy svatého řádu« (Jan Kapistrán Vyskočil, *Legenda blahoslavené Anežky a čtyři listy svaté Kláry*, Praha 1932, str. 107). Připojily se v klášteře k pěti klariskám z Tridentu, které tam vyslala sama svatá Klára. Ta poslala Anežce později od svatého Damiána v Assisi list, v němž vyjadřuje nadšenou radost z Anežčiny slavné pověsti známé nejen jí samé, ale »takřka celému světu«, radostně ji chválí za to, že dala přednost zasnoubení s Kristem před všemi světskými poctami a že si zvolila celým srdcem »přesvatou chudobu a tělesné strádání«, aby přijala »ženicha vznešenějšího rodu« (List I., uv. vydání, str. 139). Tak se vyvinulo mezi oběma Božími ženami jedno z nejkrásnějších přátelství. I když jim nebylo dáno setkat se na této zemi a i když jejich život byl tak rozdílný, přece je pojila jediná láska ke Kristu a jediná touha po svatosti života. Klášter pražských klarisek se pak stal zásluhou Anežčina příkladu ohniskem, z něhož vznikaly nové kláštery v Čechách, v Polsku i v jiných zemích. Anežka se nakonec vzdala i své pravomoci nad hospicem, který založila a jehož výnosu měly sestry užívat ke své obživě, protože se rozhodla, »že chce raději trpět vši nouzí, než se odklonit od Kristovy chudoby« (Uv. vyd., str. 109). Láska planoucí v jejím srdci jí nedovolovala uzavírat se do neplodné samoty, ale vedla ji k tomu, aby se dala do služeb všem potřebným. Proto pečovala o nemocné sestry i o malomocné a o postižené nakažlivými chorobami, prala jim šaty a v noci je vyspravovala, a tak dokazovala, že stavba jejího duchovního života stojí na pevném základě pokory. Tak se stala matkou nuzných a žila ve vděčné paměti pražských chudých a prostých po staletí. Činorodou lásku oduševňovala její modlitba soustředěná na utrpení Kristovo. Trpící Kristus byl totiž pro ni projevem nejvyšší možné lásky a jeho kříž jí byl posilou zvláště v posledních letech jejího života, když hrdinně a bez nářku snášela neštěstí, křivdy, chudobu i nemoci, a tak následovala Krista až do konce. Milovala samotu. V ní se oddávala modlitbě a rozjímání a během nich často přicházela do vytržení. Se spolusetrami nehovořila mnoho. Mluvilali, její slova byla prodchnuta láskou ke Kristu a touhou po nebi, takže jen stěží zakrývala své slzy. Úctou k Eucharistii uchovávala jako vzácné dědictví Františkovo a Klářino. Její zásluhou tato úcta vyvrcholila později v touhu po denním svatém přijímání. Utrpení provázelo Anežku neustále. Často ji postihovaly nemoce. Když jednou onemocněla tak vážně, že tušila blízký konec a přála si naposled přijmout Tělo Páně, vnitřní hlas jí ujistil, že přežije všechny členy svého rodu. Tak viděla během svého dlouhého života odcházet na věčnost svého otce, své příbuzné a mezi nimi i krále Václava I., kterého smířila ve svém klášteře s odbojným synem Přemyslem Otakarem a byla svědkem jejich polibku míru, a téměř všechny jejich děti. Aby dopila do dna kalich svého utrpení, byla jí ve vidění 26. srpna 1278 ukázána během společných odpoledních modliteb i tragická smrt synovce, krále Přemysla Otakara II., padlého v ten den v bitvě na Moravském poli. I Klára, její nejmilejší spolusestra, zemřela mnoho let před ní, v roce 1253, kdy také zemřel Anežčin otec. Jejich vzájemná láska trvala dvě desetiletí a neustále se utužovala a vytríbovala, takže nakonec italská světice měla českou blahoslavenou tak ráda jako by byla její matkou i dcerou zároveň. Před smrtí se s ní rozloučila tklivým listem, v němž ji nazvala »polovinou své duše« (Srv. List IV., str. 147). Život Anežčin zvolna dohasínal jako obětní svíce za okolností zvláště smutných. Čechy byly po smrti Přemysla Otakara II. obsazeny cizími vojsky, v celé zemi panoval zmatek a rozpoutalo se násilí, lidé mřeli hladem a morem a před branou klarisek, jejichž spíže byly prázdné, se tísnily na smrt vyhladovělé zástupy hledající pomoc. Uprostřed těchto hrůz zavírá 2. března 1282 svůj pozemský zrak už tehdy jako světice uctívaná Anežka. Její odchod ze světa byl proteplen láskou okolostojících sester a Menších bratří a její vlastní touhou po nebeském Ženichu. Ještě před smrtí sestry napomínala, aby Jej vždy věrně milovaly, aby Jej následovaly v pokoře a chudobě a aby podle vzoru

svatého Františka a svaté Kláry byly stále poslušny Jeho vikáře na zemi a Římského stolce. Tak v přesmutné době, kdy usouzení a opuštění Čechové úpěnlivě a prosebně zapřísahali svého národního ochránce svatého Václava, aby nedal zahynouti jim ani budoucím, mohli otevřít svá srdce i dceři z téhož královského rodu, která právě tehdy přešla ze strádání tohoto světa na věčnost, aby jim pomáhala přímluvou u trůnu svého božského Snoubence. A tak se dělo i později. Její krajané nezapomněli na její dobrotu ani na milosrdenství, jak je projevovala během pozemského života, hledali u ní útočiště a pomoc, a tím dali vzniknout úctě, kterou potvrdil a schválil můj předchůdce Plus IX. v roce 1874. Co však nyní, můj ctihodný a milovaný bratře, říká tato Vaše blahoslavená Vám, kteří žijete v její zemi v dnešní době? Především stojí před Vašimi zraky jako vzor dokonalé ženy (srv. *Příst* 31, 10), která umí uskutečňovat své poslání ve velkorysé a nezištné službě otevřené všem, jež u ní zahrnovala celý národ od královské rodiny až po ty nejpotřebnější a nejodstrčenější. Anežka dokázala, že panenství zasvěcené Bohu dokáže osvobozovat srdce a tím je zaněcovat k lásce vůči Bohu i všem lidem (srv. *Perfectae caritatis* 12, uv. ve *Familiaris consortio* 16), a vydala svědectví, že »Boží království a jeho spravedlnost jsou drahocennou perlou, která stojí za to, aby se jí dala přednost před jakýmkoliv jiným byt' sebecenějším pokladem, protože je jedinou nepomíjející hodnotou« (*Familiaris consortio* 16). Založením řádu křižovníků s červenou hvězdou, který dodnes trvá, a prvního kláštera klarisek v českých zemích Anežka také ukazuje, jak důležité jsou řehole a kláštery, v nichž bratři a sestry »podle příkladu prvotní církve, v níž obec věřících měla jedno srdce a jednu duši (srv. *Sk* 4, 32), vedou společný život, setrvávajíce v modlitbách a společenství stejného ducha (srv. *Sk* 2, 42)« (*Perfectae caritatis*). Jako pravá dcera svatého Františka Anežka uměla »užívat věcí stvořených tak, aby nás už nyní přiváděly k tomu co je věčné« (*Vstupní modlitba* 17. neděle v mezidobí). Sytila hladové, ošetřovala nemocné, pečovala o přestárlé, povzbuzovala bezradné a tak byla schopna šířit pokoj a smíření, dodávat útěchu a vlévat novou naději. Ctihodný bratře, není snad třeba i dnes takovéto ochotné a nezištné služby? I tam, kde by už nebyli ti, kdo hladovějí po chlebu hmotném, žije přece ještě tolik lidí, kteří se cítí osamoceni a opuštěni, kteří jsou zarmoucení a zoufalí, kterým chybí teplo upřímné lásky a světlo ideálu, který neklame. Nepotřebují snad ti všichni také ve svém životě potkat Anežku, která by jim přinesla pokoj a radost, která by jim svým soucitným úsměvem vlila i novou naději? Tajemství Anežčina života tkvělo v jejím spojení s božským Snoubencem, v její modlitbě. V modlitbě, které ji naučila ještě jako dívčinku svatá Hedvika, v modlitbě, kterou dýchala její duše a která se stala »vyčerpatelným zdrojem té úžasné síly, kterou osvědčila v tolika zkouškách svého života. Jaký je to příklad pro kněze a řeholníky, pro Vychovatele a rodiny ! Není přece možné být křesťanem bez Krista, ale Krista nelze najít bez stálé a vytrvalé modlitby. »Kdo zůstává ve mně já v něm, ten nese mnoho ovoce, zatímco oddělení ode mne nemůžete dělat nic« (Jn 15, 5). Blahoslavená Anežka si zvolila život podle evangelia, a tím i jeho blahoslavenství. Blahoslavenství chudých, plačících a tichých, blahoslavenství těch, kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti, blahoslavenství milosrdných, šířitelů pokoje a pronásledovaných (srv. *Mt* 5, 3-10). Její život, zvláště jeho poslední léta, nebyly snadné. Ale ona, právě, že byla čistého srdce, uměla za každým lidským dílem vidět Boha, a proto být silnou a pinou důvěry ve vědomí, »že těm, kteří milují Boha, všecko napomáhá k dobrému« (*Řím* 8, 28). Anežčin život nepatří k bezvýznamným kapitolám Vašich dějin. Anežka je přece jedním z posledních a nejkrásnějších květů prastarého vládnoucího rodu Přemyslovců. Ti vstoupili do dějin se svatým Václavem a jeho babičkou svatou Ludmilou, která přijala křest od svatého Metoděje. Tam jsou kořeny Vaší národní kultury. To je Vaše duchovní totožnost. Střeďte si žárlivé toto dědictví, předávejte je neztenčené svým dětem. Kéž Vám při tom pomáhá s nebe blahoslavená Anežka, tak jako svou přímluvou přispívala už tolika generacím před Vámi během pohnuté minulosti Vaší vlasti. Poněvadž blahoslavená Anežka šířila františkánské hnutí ve Vašich zemích, zdá se mi vhodné, milovaný a ctihodný bratře, použít slov assiského Prost'áčka : »Kéž Vám Pán žehná a kéž Vás ochraňuje ! Kéž Vám ukáže svou tvář a kéž je Vám milosrdný ! Kéž na Vás milostivě pohlédne a dá Vám svůj pokoj !«. Ze srdce uděluji své zvláštní apoštolské pozhnání Tobě a Tvým ctihodným spolubratřím v biskupském úřadě, kněžím a bohoslovcům, řeholníkům a řeholním

sestrám a všem věřícím celého Československa. Dáno v Římě u svatého Petra dne 2. února ve čtvrtém roce našeho pontifikátu. **IOANNES PAULUS PP. II** © Copyright 1981 - Libreria Editrice Vaticana

Copyright © Dicastero per la Comunicazione - Libreria Editrice Vaticana